
Milada Paulová

Prof. PhDr. Milada Paulová (1891–1970)

Jen málokterá osobnost se zapsal do dějin Univerzity Karlovy a vysokoškolského vzdělání v českých zemích tak výrazně, jako profesorka Milada Paulová – jako první žena se v roce 1925 stala docentkou, o deset let později mimořádnou profesorkou a v roce 1939 byla jmenována řádnou profesorkou, a to pro obor dějin slovanských národů na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy.

Zpočátku přitom nic nenasvědčovalo tomu, že by měla svůj život spojit s akademickou sférou. Narodila se v dobře situované rodině ředitele cukrovaru, ale její mládí brzy poznamenala tragédie v podobě smrti matky a úpadku postavení otce, který přišel o většinu majetku. Rodina se proto přestěhovala do Prahy, kde mohla Milada získat lepší vzdělání. Po absolvování Městské vyšší dívčí školy navštěvovala v letech 1907–1911 Český ústav pro vzdělávání učitelek v Praze a následně se zapsala na Filozofickou fakultu české Karlo-Ferdinandovy univerzity s cílem připravit se na profesi učitelky. Nadaná dívka, která si vybrala obory dějepis a geografie, brzy zaujala prof. Jaroslava Bidla, který ji postupně přivedl

k intenzivnímu zájmu o dějiny slovenských zemí. Pod jeho vedením a ochranou také obhájila disertační práci Styky českých husitů s cařihradskou církví na základě církevních poměrů byzantských a 19. ledna 1918 byla promována doktorkou filozofie.

Po absolutoriu zůstala v blízkosti profesora Bidla a v historickém semináři se připravovala na vědeckou dráhu; její učitelský mentor ji vnímal jako svoji nástupkyni pro obor byzantologie. Vzájemná spolupráce i osobní přátelství však byly částečně narušeny narůstajícím zájmem Milady Paulové o jinou oblast výzkumu. I přispěním prof. Bidla získala stipendium, díky němuž mohla studovat v Jugoslávii dějiny československého a jihoslovenského odboje za 1. světové války. Mladou vědkyni výzkum natolik zaujal, že načas ztratila zájem o starší východoevropské dějiny. Výsledek jejího snažení představovaly objevené monografie Tajná diplomatická hra o Jihoslovany za světové války a Jugoslaveni odbor, na jejímž základě také v roce 1925 habilitovala v oboru obecných dějin východní Evropy – stala se tak první docentkou v Československé republice. V meziválečném období se tomuto tématu dále věnovala a podnikla další badatelské cesty. Pod tlakem profesora Bidla však nakonec přece jen zaměřila svůj akademický zájem opět na starší byzantské dějiny. Po složitých jednáních byla Milada Paulová 21. srpna 1935 jmenována prezidentem republiky mimořádnou profesorkou všeobecných dějin východní Evropy a Balkánského poloostrova na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, a to s účinností od 1. října 1935. Teprve potom mohla napřít veškeré síly k dokončení svého hlavních vědeckého díla, zpracování problematiky československo-jihoslovenské spolupráce za 1. světové války. Dvoudílná monografie Dějiny Maffie: Odboj Čechů a Jihoslovanů za světové války 1914–1918 byla vydána v letech 1937–1939.

V této době již byla Milada Paulová vnímána jako vynikající pedagožka a vědkyně, která měla široké společenské i politické kontakty, např. s kancléřem prezidenta republiky Přemyslem Šámalem a dalšími vysokými představiteli československého státu. V akademické sféře získala členství v domácích i zahraničních odborných společnostech a pravidelně absolvovala stáže na evropských univerzitách. Její další akademickou kariéru však narušilo vypuknutí 2. světové války a mnohá omezení spojená s jejími vědeckými i společenskými aktivitami. Také proto se odsunulo její jmenování do pozice řádné profesorky, již se stala Milada Paulová teprve v listopadu 1945, byť formálně se zpětnou platností od 28. října 1939. Tímto krokem se stala oficiálně nástupkyní prof. Jaroslava Bidla a veškerou svoji energii napřela k obnově slovanských a byzantských studií jak na Univerzitě Karlově, tak i v rámci Slovanského ústavu, jehož členkou byla – světového věhlasu se těšil i díky jejímu přispění časopis Byzantoslavica, prezentující příspěvky z oblastí východoslovanských a byzantologických studií.

Bohužel po několika letech došlo opětovně k částečnému omezení vědeckých a společenských aktivit prof. Milady Paulové. Patřila sice mezi několik předválečných profesorů, kteří mohli zůstat na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, kvůli svým vazbám na mnohé osobnosti prvorepublikové společnosti však narážela na různá omezení. Vychovala přesto řadu významných odborníků na východoslovanské dějiny a na konci 50. let ještě dosáhla celkového uznání své mimořádné vědecké práce. V roce 1961 byla zvolena čestnou viceprezidentkou Mezinárodní asociace byzantologických studií a její přínos postupně uznala propůjčením několika ocenění jak odborná veřejnost, tak i státní moc. V roce 1968 se jí podařilo vydat velkou monografii Tajný výbor Maffie a spolupráce s Jihoslovany v letech 1916–1918, čímž symbolicky završila svůj celoživotní odborný zájem o jihoslovenské dějiny.

Milada Paulová zemřela dne 17. ledna 1970 a byla pohřbena v rodinné hrobce v Loukově. Její odkaz však zůstává živý i v dnešní době. Stala se průkopnicí vzdělaných a mimořádně schopných žen, které se dokázaly prosadit v akademickém prostředí a přispěly k rozvoji svých vědních oborů. Musela překonat různá omezení a nedůvěru okolí a svojí vytrvalostí otevřela cestu dalším ženám, které dnes působí na akademických pracovištích po celé České republice.